

Потриваєва Н. В., доктор економічних наук, професор, професор кафедри обліку і оподаткування, Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв, Україна

ORCID ID: 0000-0002-9781-6529
e-mail: potrivaeva@mnau.edu.ua

Довгаль О. В., кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економічної теорії і суспільних наук, Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв, Україна

ORCID ID: 0000-0003-3353-4749
e-mail: dovgal@ua.fm

Косюга Н. І., здобувач вищої освіти, Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв, Україна

Сазонова В. В., здобувач вищої освіти, Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв, Україна

Оцінка ресурсного потенціалу підприємств Миколаївської області

Анотація. У статті проведено аналіз ресурсного потенціалу підприємств будівельної та аграрної галузей Миколаївської області. Встановлено, що запаси природних ресурсів у Миколаївській області є значними. Досліджено особливості розвитку будівельної та аграрної галузей за розрахованими індексами будівельної продукції, обсягу сільськогосподарського виробництва та сільськогосподарської продукції. Обґрунтовано перспективні напрямки вдосконалення діяльності підприємств досліджуваних галузей на основі оптимізації управління їх ресурсним потенціалом. Доведено, що ресурсний потенціал підприємств будівельної та аграрної галузей Миколаївської області задля інноваційного розвитку потребує раціонального використання та вкладення інвестицій.

Ключові слова: ресурсний потенціал; будівельна галузь; аграрна галузь; сільськогосподарське виробництво; продукція; інвестиції.

Potrivaieva Natalia, Doctor of Economics, Professor, The Head of the Department of Accounting and Taxation, Mykolayiv National Agrarian University, Mykolayiv, Ukraine

Dovgal Olena, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of the Department of Economic Theory and Social Sciences, Mykolayiv National Agrarian University, Mykolayiv, Ukraine

Kosjugha Natalija, Higher Education Learner, Mykolayiv National Agrarian University, Mykolayiv, Ukraine

Sazonova Viktorija, Higher Education Learner, Mykolayiv National Agrarian University, Mykolayiv, Ukraine

Estimation of enterprises resource potential of Mykolaiv region

Abstract. Introduction. Resource potential of enterprises plays an important role in their activities, gives them more opportunities, in particular, independence from imports and monopolization of their supply. Resource potential depends directly on the resource provision of enterprises, which can be defined as a combination of certain types of resources that directly participate in the processes of the operation of enterprises.

Purpose. The purpose of the article is to diagnose the resource potential of enterprises in Mykolaiv region in the conditions of economy globalization on the basis of the statistical approach.

Results. The mineral raw material base of enterprises of the construction industry is analyzed and it is found that the reserves of natural resources are significant in the region. It was established that the construction industry is closely connected with the mineral raw materials complex and the volume of construction works performed. It was investigated that the index of construction products in 2017 increased compared to 2016, but the index of agricultural production decreased during the same period. The main reasons for the fluctuations of agricultural production in 2010-2016 are grouped, in particular: the high dependence of export of agricultural products from world prices for products; increase in production costs; declining household incomes and, as a consequence of declining demand; a decrease in the volumes of the food industry, which processed a significant amount of agricultural products).

Conclusions. Consequently, the companies we are investigating need to use their resource potential rationally, reducing the cost of resource provision of the enterprise through their rational use; an increase in stock resources through geological and geophysical works, the improvement of the licensing system for the development of quarries and in-depth processing of raw materials, which will create an attractive investment climate, to develop state programs of support for innovation and investment development of enterprises in agriculture in which to propose the creation of an innovative business incubator, which needs their cooperation and cooperation in the direction of promoting the transfer of technologies, cooperation with the industry, investors, researchers and scholars, support and activation of entrepreneurial activity.

Keywords: Resource Potential; Construction Industry; Agrarian Sector; Agricultural Production; Products; Investments.

JEL Classification: O13

Постановка проблеми. Потенціал діяльності підприємства напряму залежить від забезпеченості його ресурсами, незалежності від імпорту й монополізації їх постачання. Ресурсне забезпечення розвитку підприємства можна визначити як сукупність певних видів ресурсів (матеріальних, технологічних, трудових, фінансових, інформаційних, інтелектуальних) і джерел їх формування, що безпосередньо беруть участь у процесах функціонування та розвитку підприємства або можуть бути мобілізовані з метою забезпечення найбільш ефективного використання його потенційних можливостей та переходу підприємства до якісно нового стану.

Дефініція ресурсного забезпечення покликана не тільки враховувати наявні ресурси, але і можливий потенціал розширення, поповнення і відтворення існуючих джерел ресурсів, а також альтернативного їх використання у функціонуванні та розвитку підприємства, що і формує його ресурсний потенціал. У загальному, елементами ресурсного забезпечення розвитку підприємства можна вважати всі види ресурсів, які чинять вплив на функціонування та розвиток підприємства. Особливо гостро постають проблеми ресурсного забезпечення перед підприємствами будівельної галузі, які, у свою чергу, є основою для ресурсного забезпечення багатьох важливих галузей економіки будь-якої країни та аграрної сфери, від діяльності якої залежить рівень національної економіки країни.

Актуалізація даного питання є вкрай важливим і актуальним сьогодні, адже раціональне використання ресурсного потенціалу підприємств є пріоритетом безпеки національної економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Не зважаючи на чисельні дослідження вітчизняних науковців у сфері ресурсного забезпечення підприємств, з-поміж яких найвагомішими видаються праці В. Баранніка [1], О. Пустовойта [2], В. Гейця [3], М. Якубовського [4] та ін. Водночас необхідно провести дослідження ресурсного потенціалу підприємств Миколаївської області (зокрема, підприємств будівельної та аграрної сфери), яке дасть можливість забезпечити зниження втрат ресурсів та підвищити ефективність їх використання.

Формулювання цілей дослідження. Метою статті є оцінка ресурсного потенціалу підприємств

Миколаївської області в умовах глобалізації економіки на основі статистичного підходу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналізуючи економічний та ресурсний потенціал Миколаївської області, треба зазначити, що потенціал для розвитку підприємств аграрної та будівельної галузей є на достатньо високому рівні. У досліджуваному регіоні будівельна галузь є потужною і достатньо розвинутою, має високий потенціал до зростання. Завдяки значним запасам мінеральної сировини та наявним виробничим потужностям, частка регіону в загальному обсязі виробництва промисловості будівельних матеріалів України становить більш ніж 5%, а за обсягом виробництва продукції і послуг економіки області – близько 3%. Мінерально-сировинна база у сфері будівельних матеріалів у загальному природно-ресурсному потенціалі області складає 14% [5, с. 37]. Найбільш поширені копалини осадового походження – мергель, піски, глини, крейда, вапняки. Основними проблемами, що негативно впливають на фінансово-економічний стан підприємств у цій сфері, є використання застарілих, енергомістких технологій, що базуються на фізично й морально зношеному обладнанні і забезпечують випуск традиційних і типових товарів, унеможливають реальну конкурентоспроможність на ринку.

Аналізуючи економічну ситуацію в області за часів незалежності, зазначимо, що попри значний спад у 90-х роках обсягів видобутку було-щебеневої продукції, який обумовлений зменшенням споживчого попиту через скорочення масштабів будівництва, в цілому, підгалузь досить легко пристосувалася до входження в ринок і в останні роки спостерігається її певний підйом [6]. Основна причина цього пов'язана з особливостями продукції галузі як універсального ресурсу, який завжди має попит на ринках збуту, і наявністю обмеженого набору споживчих якостей, достатньо однорідних за складом, що не потребують використання високих технологій і складних систем маркетингу.

Проаналізувавши ситуацію, яка склалася на даний час бачимо, що Миколаївська область володіє добре розвинутою сировинною базою будівельних матеріалів. На її території знаходиться 11 видів корисних копалин, які застосовуються у виробництві

будівельних матеріалів. Розробляється 44 родовища (в т. ч. 2 об'єкти обліку). Держбалансом враховується 4 родовища цементної сировини з загальними запасами 236,68 млн т за промисловими категоріями А+В+С1. Чотири родовища розробляються, видобуток на яких у 2016 році склав 0,79 млн т, або 17,65% від загального видобутку в Україні [5]. Область повністю забезпечена власною сировинною базою карбонатної сировини для випалювання на вапно і має непогані перспективи для її розширення. Забезпеченість запасами навіть при значному збільшенні об'ємів видобутку перевищує 100 років. За попередніми підрахунками запаси гіпсу оцінюються у 2 млн т. З відкриттям родовища область повністю забезпечена гіпсом для виробництва цементу, будівельним і медичним гіпсами, гіпсовою крихтою. Вартість однієї тони видобутого гіпсу є в десять разів меншою від імпортованого, а

економічний ефект від введення в дію родовища оцінюється приблизно в 50 млн грн.

Будівельна галузь тісно пов'язана із мінерально-сировинним комплексом та обсягом виконаних будівельних робіт, адже собівартість будівельних матеріалів безпосередньо залежить від собівартості сировини на них, яка постачається на підприємства досліджуваної нами сфери, а від ціни на будівельні матеріали залежить кінцева ціна 1м² нерухомості.

Кризові тенденції у світі та нестабільність у нашій країні, значно вплинули на стан будівельної галузі. За даними Державної служби статистики [7] у 2017 р. підприємства України виконали будівельні роботи на суму 101,1 млрд грн. Індекс будівельної продукції у 2017 р. у порівнянні з 2016 р. становив 120,9%, у т.ч. індекс будівництва будівель – 116,1%, інженерних споруд – 126,3% (рис. 1).

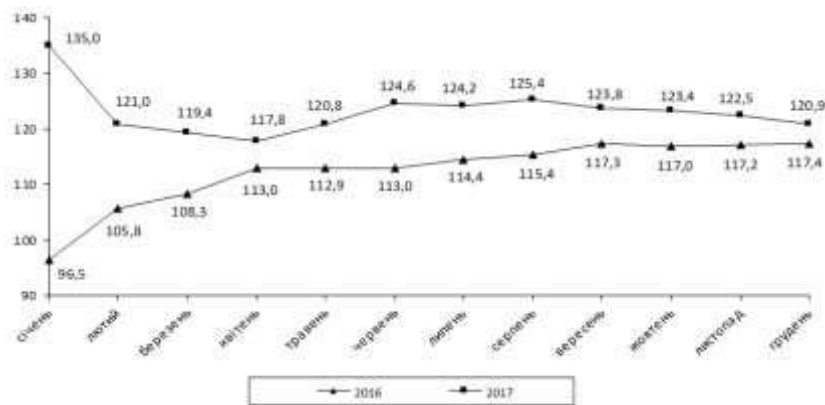

Рисунок 1 – Індеси будівельної продукції, у % до відповідного періоду попереднього року, наростаючим підсумком
Джерело: побудовано автором на основі [7]

Протягом аналізованого періоду відбулося скорочення питомої ваги й будівництва в структурі валової доданої вартості (на 1,4%). Визначальними чинниками негативної динаміки сектору будівництва залишаються різке обмеження доступу до джерел зовнішнього фінансування, зменшення доходів населення, висока заборгованість підприємств і зниження капітальних видатків бюджету, що посилюють дефіцит обігових коштів для будівельних підприємств.

Висока динамічність розвитку будівельної галузі створює передумови орієнтації досліджуваних підприємств на інноваційний шлях розвитку, відмову від застарілих, безперспективних технологій.

Перспективним напрямом є розв'язання проблем використання будівельних відходів, а саме їхня переробка і повторне використання. Якщо раніше на даний напрям не зверталось належної уваги науковцями й забудовниками, то зі зростанням цін на будівельні матеріали значно збільшилися об'єми використання вторинних будівельних матеріалів [8]. Будівництво потребує піску, щебню у величезних

кількостях, значну частину яких можна отримати, наприклад, при переробці бетону і залізобетону. Використання вторинних будівельних матеріалів спричинює здешевлення будівництва, сприятливо впливає на екологічну ситуацію, оскільки зменшує навантаження на міські полігони, мінімізує необхідну кількість земельних ділянок, виділених під побудову нових сміттєзвалищ.

Дещо кращою є ситуація в агропромисловому комплексі, адже протягом досліджуваного періоду прослідковується зростання питомої ваги сільського господарства у структурі валової доданої вартості, яке завжди вважалося для України одним з основних видів економічної діяльності з 8,4% у 2010 р. до 13,8% у 2016 р. Варто зазначити, що зростання сільського господарства відбулося не за рахунок сподіваного прискореного розвитку цих галузей і перетворення України на передову аграрну країну, а за рахунок того, що спад у цих галузях був дещо меншим за середній в економіці, а також завдяки швидшому зростанню відпускних цін [9, 10]. Зокрема, індекс обсягу сільськогосподарського виробництва в Україні у 2016

р. склав 106,3% проти 98,5% у 2010 р. Зауважимо, що у 2010 р. скорочення обсягів виробництва відбулося в 10 регіонах, а саме: Закарпатській (2,9%), Київській (0,6%), Луганській (0,9%), Львівській (4,3%), Чернігівській (13,4%) областях та в Автономній Республіці Крим

(3,9%) [11]. Натомість у 2016 р. зростання обсягів виробництва відбулось майже в усіх регіонах, крім Закарпатської, де зниження склало 3,2%, та Запорізької областей – 1,3% (табл. 1).

Таблиця 1 Індекс обсягу сільськогосподарського виробництва за регіонами України у 2010-2016 рр.*

Регіони	Індекс обсягу сільськогосподарського виробництва, %							Темп зростання/ зменшення за 2010- 2016 рр., %
	Роки							
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	
Україна	98,5	119,9	95,5	113,3	102,2	95,2	106,3	+3,7
Автономна Республіка Крим	96,1	113,2	80,0	101,2
Вінницька	100,0	119,6	96,2	123,3	111,0	91,8	117,0	+19,8
Волинська	101,9	109,6	107,0	102,6	106,3	95,4	101,9	+3,6
Дніпропетровська	101,3	117,2	79,7	131,1	94,1	106,3	100,3	+0,7
Донецька	102,0	119,7	94,8	105,8	93,0	64,9	108,3	-33,8
Житомирська	100,1	113,8	110,0	105,8	105,1	91,2	116,7	+13,0
Закарпатська	97,1	105,4	104,0	102,5	99,9	95,1	96,8	-8,2
Запорізька	102,1	114,3	81,1	134,4	96,6	109,3	98,7	+4,6
Івано-Франківська	100,8	113,3	106,3	102,0	106,3	95,5	101,7	+3,5
Київська	99,4	118,6	108,5	101,3	105,8	89,2	109,8	+4,9
Кіровоградська	101,9	124,0	85,0	127,9	98,2	97,7	109,4	+5,3
Луганська	91,0	125,3	101,3	103,5	79,8	77,8	119,3	-23,1
Львівська	95,7	114,0	104,2	100,7	105,5	97,1	102,6	+5,2
Миколаївська	101,3	112,2	82,8	135,4	93,3	102,1	108,5	+3,9
Одеська	109,7	106,8	80,3	141,1	97,4	96,2	111,6	+5,2
Полтавська	89,5	135,7	89,8	119,6	96,9	107,3	103,3	+7,5
Рівненська	102,3	110,9	103,3	106,0	105,2	92,8	104,9	+2,9
Сумська	89,9	136,7	104,7	114,4	109,7	95,4	103,5	+8,6
Тернопільська	94,9	125,2	109,0	101,3	113,9	88,8	104,6	+7,3
Харківська	88,6	148,3	91,9	120,0	103,1	97,2	106,6	+6,9
Херсонська	102,9	122,4	83,6	117,7	105,1	105,0	103,7	+13,8
Хмельницька	99,6	115,5	115,3	103,2	115,4	87,3	108,2	+10,9
Черкаська	104,3	117,6	96,8	106,5	98,4	99,4	102,5	+0,3
Чернівецька	103,0	110,8	101,0	103,5	104,2	91,1	100,0	-4,7
Чернігівська	86,6	129,9	108,2	102,8	107,5	98,1	104,5	+10,1
м. Київ
м. Севастополь	...	102,0	88,4	104,9

*Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції

Джерело: розраховано авторами на основі [11]

Дослідження доводять, що протягом аналізованого періоду збільшення індексу обсягу сільськогосподарського виробництва в Україні становило 3,7%. При цьому, 20 регіонів забезпечили приріст від 0,3% до 19,8%, зокрема у Вінницькій області – на 19,8%, Херсонській – 13,8%, Житомирській – 13,0%, Хмельницькій – 10,9%, Чернігівській – 10,1%, Миколаївській (3,9%). Зменшення показника відбулося в 4 регіонах: Донецькій (33,8%), Луганській (23,1%), Закарпатській (8,2%), Чернівецькій (4,7%), областях.

Серед головних причин коливання сільськогосподарського виробництва у 2010-2016 рр.

можна назвати як зовнішні (значна залежність експорту продукції АПК від світових цін на продукцію), так і внутрішні чинники (зростання витрат на виробництво, зниження доходів населення і як наслідок скорочення попиту, зменшення обсягів виробництва харчової промисловості, яка переробляла значну кількість продукції сільського господарства). Індекс сільськогосподарської продукції у 2017 р. у порівнянні з 2016 р. становив 97,3%, що на 9% менше за показник 2016 року (рис. 2).

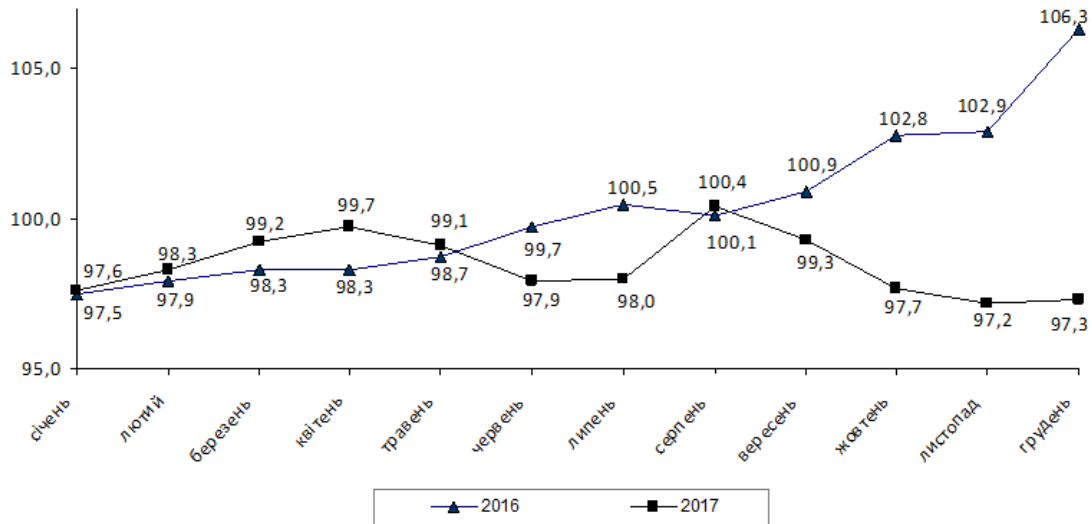

Рисунок 2 – Індеси сільськогосподарської продукції, у % до відповідного періоду попереднього року, наростаючим підсумком

Джерело: побудовано авторами на основі [7]

Сьогодні основною проблемою економіки України, крім військової агресії на сході країни, і надалі залишаються її енергоємність, відсутність у підприємств інноваційної стратегії розвитку, яка б забезпечувала необхідний рівень оновлення й диверсифікації виробництва, підвищення його конкурентоспроможності [12].

За структурними змінами, що відбуваються у національній економіці Україна схожа з країнами Центральної та Східної Європи, які передбачають поступове щорічне нарощування сфери послуг (включаючи розвиток фінансових і високотехнологічних інформаційних послуг), із зростаючою залежністю інвестиційних процесів від фінансової сфери, насамперед потоків кредитних ресурсів (кредити Міжнародного валютного фонду), які стають вагомим фактором для економічного розвитку України.

Для розвитку досліджуваних нами підприємств необхідні суттєві інвестиції і тривалий час, а також цілеспрямована адаптація економіки до раціональних суспільних і особистих потреб населення. Однак, починаючи з 2013 р. в Україні спостерігається тенденція до скорочення інвестування економіки. Так, у 2014 р. падіння обсягів капітальних інвестицій в порівнянні з 2010 р. становило 13,5%, а в 2015 р. – 15,0%. При цьому зауважимо, що починаючи з 2015 р. даний показник за відношенням до попереднього року має тенденцію до зростання [13, 14]. Зниження обсягів капітальних інвестицій впродовж останніх років мало негативний вплив на вітчизняну економіку, яка перебувала у стадії рецесії і супроводжувалося падінням ВВП.

В регіонах України надходження капітальних інвестицій за видами економічної діяльності також

характеризується значною асиметричністю. Так, у 2016 р. найбільше коштів було залучено до промисловості Донецької області (62,7%), а найменше до Херсонської (14,7%). Понад 50% від усіх інвестицій, що надійшли до регіону, отримала і промисловість Запорізької (55,6%) та Дніпропетровської (50,6%) областей. Розрив між регіоном, в якому були найбільші обсяги капітальних інвестицій (Донецька область), і регіоном, який був аутсайдером за цим показником (Херсонська область), становив 4,3 раза. Водночас лідером за кількістю надходження цих коштів до сільськогосподарського виробництва є Херсонська область (51,7%), Черкаська (42,0%), Вінницька (40,6%), Чернігівська (40,6%) області. Найнижчим цей показник був у Закарпатській (2,4%), Івано-Франківській (6,7%), Львівській (6,2%), Донецькій (7,4%) та Чернівецькій (9,4%) областях [14, 15].

Будівельна галузь була найбільш інвестиційно привабливою у Чернівецькій (30,5%), Івано-Франківській (27,3%), Рівненській (27,0%), Закарпатській (26,8%), Волинській (23,8%) областях. Миколаївська область посідає 15 місце за індексом будівельної продукції будівництва, та 8 місце – за обсягом виконаних будівельних робіт у розрахунку на одну особу населення [13, 14].

За індексом обсягу сільськогосподарського виробництва та обсягу виробництва продукції сільськогосподарства на 100 га сільськогосподарських угідь, область займає відповідно 20 та 21 позиції [14]. Це вкрай непогані показники, проте залучення довгострокових інвестицій у розвиток нових перспективних виробництв потребує подальшої активізації.

Підсумовуючи викладене, вважаємо за доцільне виділити такі напрямки вдосконалення діяльності підприємств будівельної галузі Миколаївської області

на основі оптимізації управління їх ресурсним потенціалом: зменшення витрат на ресурсне забезпечення діяльності підприємства шляхом їх раціонального використання; приріст запасів ресурсів за рахунок проведення геолого-геофізичних робіт, удосконалення (спрощення дозвільної системи для розробки кар'єрів та поглибленої переробки сировини), що створить привабливий інвестиційний клімат, використання пільгових економічних інструментів і важелів за еколого-безпечне використання ресурсів, проведення робіт з рекультивзації кар'єрів, утилізацію відходів, що дозволить застосувати прогресивні технології у промисловості в плані практики чистого виробництва; системне розв'язання питань економії сировинних матеріалів і паливно-енергетичних ресурсів, передбачаючи переробку промислових та побутових горючих відходів в альтернативне паливо для цементної промисловості, що надає їм суттєві переваги над сміттєспалювальними заводами та дозволяє позбавити довкілля від значної кількості відходів і знизити викиди парникових газів.

Розвиток та вдосконалення діяльності підприємств аграрної галузі та їх ресурсного забезпечення має

передбачати насамперед розроблення державних програм підтримки інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств в сільському господарстві, в яких доцільно запропонувати імплемувати це через інноваційний бізнес-інкубатор. Це дозволить зкооперувати суб'єкти господарювання за напрямом сприяння передачі технологій, співпраці з галуззю, інвесторами, дослідниками та науковцями, підтримки та активізації підприємницької діяльності тощо.

Висновки. Проведена оцінка ресурсного потенціалу підприємств будівельної та аграрної галузей Миколаївської області показала, що запаси природних ресурсів в області є значними. Оцінка діяльності підприємств досліджуваних галузей на основі статистичного методу, за розрахованими індексами будівельної продукції, обсягу сільськогосподарського виробництва за регіонами України та сільськогосподарської продукції довела позитивну динаміку їх діяльності за аналізований період. Запропоновано інноваційні напрямки вдосконалення діяльності підприємств будівельної та аграрної галузей на основі оптимізації управління їх ресурсним потенціалом, його раціонального використання, вкладення інвестицій тощо.

Література:

1. Бараннік В. О. Цінові індикатори енергетичної безпеки держави [Електронний ресурс] / В. О. Бараннік // Регіональний філіал Національного інституту стратегічних досліджень в м. Дніпропетровську. – Режим доступу: <http://www.db.niss.gov.ua/docs/energy/PriceIndBa.pdf>.
2. Якубовський М. Промислова політика: проблеми та перспективи модернізації / М. Якубовський // Економіка України. – 2010. – № 8. – С. 21-25.
3. Пустовойт О. Модель ресурсокористування України: окремі підсумки та шляхи розвитку / О. Пустовойт // Економіка України. – 2006. – №7. – С. 27–33.
4. Новий курс: реформи в Україні 2010 – 2015 : національна доповідь / за заг. ред. В. М. Гейця [та ін.]. – К. : НВЦ НБУВ, 2010. – 232 с.
5. Мінерально-сировинна база України [Електронний ресурс] / Державний інформаційний геологічний фонд України. – Режим доступу: <http://www.geoinf.kiev.ua/base.htm>
6. Гавадзин Н. О. Удосконалення механізму раціонального використання природних ресурсів / Н. О. Гавадзин, У. Я. Андрусів, Г. В. Сидор // Прикладна економіка – від теорії до практики : матеріали міжнар. наук.-прак. конф., 20 жовтня 2016 року, м. Тернопіль: 2016. – С. 82-83.
7. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
8. Andrusiv U. Ya. Evaluation of innovation activity of construction enterprises / U. Ya. Andrusiv, O. L. Galtsova // Scientific bulletin Polissia. – 2017. – 3 (11), P. 1. – P. 204-215.
9. Andrusiv U. Ya. Methods of competitiveness assessment of agricultural enterprise in eastern Europe / O. V. Dovgal, M. V. Kravchenko, N. I. Demchuk, O. Y. Novikov, I. M. Lesik / Regional Science Inquiry. – 2017. – IX, (2), 231-242.
10. Dovgal O. V. The methodological approaches to assessing the financial and economic security of the enterprises in the agrarian sector / U. Y. Andrusiv, O. V. Dovgal, M. V. Kravchenko, A. E. Datsenko // Social and economic of sustainable development of regions. Monograph. Opole: The Academy of Management and Administration in Opole, 2018. – p. 198-207.
11. Регіони України 2016: стат. зб. [Електронний ресурс] / за ред. І. Є. Вернера. Відп. за вип. М. Б. Тімоніна. – К. : Державна служба статистики, 2017. – Ч. 2. – 687 с.
12. Андрусів У. Я. Комплексний підхід до забезпечення раціонального використання енергетичних ресурсів / У. Я. Андрусів, І. М. Мазур // Бізнес Інформ. – 2017. – №1. – С. 44-49.
13. Капітальні інвестиції в Україні в 2010-2015 роках : статистичний збірник [Електронний ресурс] / за ред. І. С. Петренко. – К. : Державна служба статистики України, 2016. – 115 с.
14. Капітальні інвестиції в Україні за 2016 рік : статистичний бюлетень [Електронний ресурс] / за ред. І. С. Петренко. – К. : Державна служба статистики України, 2017. – 41 с.
15. Андрусів У. Я. Теоретичні засади інвестиційного процесу / У. Я. Андрусів, Г. В. Сидор, Г. І. Давидовська // Сучасні проблеми обліку, аналізу, аудиту й оподаткування суб'єктів господарської діяльності: теоретичні, практичні та освітні аспекти : збірник наукових праць за матеріалами II Всеукраїнської науково-практичної конференції (29-30 березня 2018 р.). – Дніпро : НМетАУ, 2018. – С. 622-625.

16. Потриваєва Н. В. Забезпечення матеріально-технічними ресурсами в системі управління підприємством / Н. В. Потриваєва, І. В. Агеєнко // Вісник аграрної науки Причорномор'я. – 2016. – Вип. 4 (92). – С. 99-105. – Режим доступу: <http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/2220>.

References:

1. Barannik, V. O. Price Indicators of Energy Security of the State. *Regionalnyj filial Nacionaljnogho instytutu strategichnykh doslidzhenj v m. Dnipropetrovsjku*. Retrieved from <http://www.db.niss.gov.ua/docs/energy/PriceIndBa.pdf> [in Ukrainian].
2. Jakubovskij, M. (2010). Industrial policy: problems and perspectives of modernization. *Ekonomika Ukrainy*, 8, 21-25 [in Ukrainian].
3. Pustovojt, O. (2006). Resource use model of Ukraine: individual results and development paths. *Ekonomika Ukrainy*, 7, 27-33 [in Ukrainian].
4. Ghejс, V. M. (2010). *Novyj kurs: reformy v Ukraini 2010 – 2015* [New Course: Reforms in Ukraine 2010-2015]. Kyiv: NVC NBUV [in Ukrainian].
5. State Information Geological Fund of Ukraine. *Mineraljno-syrovynna baza Ukrainy* [Mineral and raw material base of Ukraine]. Retrieved from: <http://www.geoinf.kiev.ua/base.htm> [in Ukrainian].
6. Ghavadzyn, N. O., Andrusiv, U. Ja. & Sydor, Gh. V. (2016). Improvement of the mechanism of rational use of natural resources. *Prykladna ekonomika – vid teoriji do praktyky* [Applied economics – from theory to practice], *materialy mizhnar. nauk.-prak. konf.* [materials of the international scientific and practical conference]. Ternopilj, 82-83 [in Ukrainian].
7. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].
8. Andrusiv, U. Ya. & Galtsova, O. L. (2017). Evaluation of innovation activity of construction enterprises. *Scientific bulletin Polissia*, 3 (11), 204-215.
9. Andrusiv, U. Ya., Dovgal, O. V., Kravchenko, M. V., Demchuk, N. I., Novikov, O.Y. & Lesik, I. M. (2017). Methods of competitiveness assessment of agricultural enterprise in eastern Europe. *Regional Science Inquiry*, IX (2), 231-242.
10. Dovgal, O. V., Andrusiv, U. Y., Kravchenko, M. V. and Datsenko, A. E. (2018). The methodological approaches to assessing the financial and economic security of the enterprises in the agrarian sector. Social and economic of sustainable development of regions, Opole: The Academy of Management and Administration in Opole, 198-207.
11. Verner, I. Je. (2017). *Reghiony Ukrainy 2016* [Regions of Ukraine 2016], Kyiv: Derzhavna sluzhba statystyky [in Ukrainian].
12. Andrusiv, U. Ja. & Mazur, I. M. (2017). Comprehensive Approach to Ensuring Rational Use of Energy Resources. *Biznes Inform*, 1, 44-49 [in Ukrainian].
13. Petrenko, I. S. (2016). *Kapitaljni investyciji v Ukraini v 2010-2015 rokakh* [Capital investment in Ukraine in 2010-2015]. Kyiv: Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy [in Ukrainian].
14. Petrenko, I. S. (2017). *Kapitaljni investyciji v Ukraini za 2016 rik* [Capital investment in Ukraine for 2016], Kyiv: Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy [in Ukrainian].
15. Sydor, Gh. V., Andrusiv, U. Ja. & Davydovs'jka, Gh. I. (2018). Theoretical principles of the investment process. *Suchasni problemy obliku, analizu, audytu j opodatkuvannja sub'jektiv gosподars'jkoji dijal'nosti: teoretychni, praktychni ta osvittjans'jki aspekty* [Modern problems of accounting, analysis, audit and taxation of subjects of economic activity: theoretical, practical and educational aspects], *Zbirnyk naukovykh pracj za materialamy II Vseukrajins'jkoji naukovo-praktyčnoji konferenciji* [collection of scientific works on the materials of the 2nd All-Ukrainian scientific-practical conference]. Dnipro: NMetAU [in Ukrainian].
16. Potryvaieva, N. V. & Aghejenko, I. V. (2016). Provision of material and technical resources in the enterprise management system. *Visnyk aghrarnoji nauky Prychornomor'ja*, 4 (92), 99-105. Retrieved from: <http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/2220> [in Ukrainian].

